Дон Кіхот – вічний образ у літературі

Історія літератури знає чимало випадків, коли твори письменника були дуже популярні за його життя, але минав час, і їх забували майже назавжди. Є й інші приклади: письменника не визнавали сучасники, а справжню цінність його творів відкривали наступні покоління.

Але є в літературі небагато творів, значення яких неможливо перебільшити, тому що в них створені образи, які хвилюють кожне покоління людей, образи, які надихають на творчі пошуки митців різних часів. Такі образи мають назву «вічних», бо вони – носії рис, що завжди притаманні людині.

Безсмертна книга народилась із задуму написати пародію та висміяти лицарські романи, такі популярні у Європі в шістнадцятому столітті, коли жив і творив Сервантес. Та задум письменника ширився, і на сторінках книги оживала сучасна йому Іспанія, змінювався і сам герой:з пародійного лицаря він виростає у фігуру смішну і трагічну. Конфлікт роману водночас історично – конкретний (він відбиває сучасну письменнику Іспанію) і універсальний (бо існує в будь-якій країні в усі часи). Суть конфлікту: зіткнення ідеальних норм і уявлень про дійсність з самою дійсністю – не ідеальною, «земною». Образ Дон Кіхота став вічним теж завдяки своїй універсальності: завжди і всюди є благородні ідеалісти, захисники добра і справедливості, які відстоюють свої ідеали, але не в змозі реально оцінити дійсність. Виникло навіть поняття «донкіхотство». Воно поєднує гуманістичне прагнення до ідеалу, ентузіазм, безкорисливість, з одного боку, та наївність, дивацтво, прихильність до мрій та ілюзій – із другого. Внутрішня шляхетність Дон Кіхота поєднується з комізмом її зовнішніх проявів (він здатен покохати просту селянську дівчину, але бачить у ній тільки шляхетну Прекрасну даму).

Автор по-різному оцінює свого героя: про його благородні ідеали він каже з повагою, а от про хаотичні, неосмислені дії – з іронією.

Мета гідальго – врятувати світ від несправедливості, і він має її здійснити, наївно вважаючи, що це можна зробити за допомогою списа та меча. Мандрований рицар живе у витвореному світі фантазій і не бачить справжнього стану життя. Наприклад, він приймає за палац порожню корчму, а її власника – за каштеляна і тому дуже кумедно звучать його пишномовні слова, звернуті до грубого, необтесаного корчмаря.

Звільнення хлопчика Андреса засвідчує кращі риси благородного героя: щире співчуття знедоленим та бажання змінити їх становище. Дон Кіхот діє як рицар без страху й докору, але при цьому не розуміє, що люди навкруги живуть уже за іншими законами, і слово честі, дане користолюбним глитаєм, нічого не

варте.
Подвиги героя викликають у нас, з одного боку, почуття поваги за сміливість, рішучість, непримиренність до зла, а з другого, – засудження незнання життя і людей, бездумної розтрати сил на відродження віджилих ідеалів рицарства. Риси Дон Кіхота узагальнені в символічному бою з вітряками. Цей вираз набув значення – «безплідна боротьба з уявними перепонами, псевдогероїчний учинок, породжений грою вигадки, самообману».

У пошуках нових героїчних пригод мандрований рицар нападає на траурну процесію, ранить невинного бакаляра, заставляє відкрити клітку з левами, прирікаючи багатьох людей на небезпеку. У цих авантюрах він виступає як божевільний, що живе у світі своїх галюцинацій. Проте в навмисне створених екстремальних обставинах він виявляє справжню мужність, готовність до самопожертви заради вітчизни. Час перебування Дон Кіхота в герцогському палаці – кульмінаційний момент зіткнення мандрованого рицаря з дійсністю. Саме тут, у герцогському палаці, благородний гідальго стикається з реальним злом і несправедливістю суспільства та відстоює свої гуманістичні погляди, які суперечать жорстокій дійсності тогочасної Іспанії. Дон Кіхот висловлює дуже слушні думки щодо обов`язків державного діяча, який має бути мудрим, розсудливим, милосердним до бідних, непідкупним і справедливим. Життєствердним акордом звучать слова героя про вільність і честь – найвищі цінності людського буття. Рицар-філософ засуджує несправедливе суспільство, що відступилося від цих вічних людських законів.

Народжений певними історичними умовами, Дон Кіхот водночас зосереджує в собі важливі риси людського характеру. Протягом багатьох століть цей образ сприймається читачами всього світу як символ нескореності людського духу, взірець високого служіння правді, добру, готовності до самопожертви заради шляхетних ідеалів. Автор показав. Як віджилі ідеали лицарства не витримали зіткнення з дійсністю, а герой, той, що претендував на роль Лицаря Сумного Образу, при кожному життєвому випробуванні ставав невдахою. Цим образом письменник застерігає своїх читачів від захоплення оманливими ідеалами, бо це шлях до руйнування особистості, шлях у нікуди.
Другий важливий вічний образ роману – дотепний і земний Санчо Панса. Він – повна протилежність Дон Кіхоту, але герої нерозривно між собою пов`язані: схожі один на одного в своїх надіях і розчаруваннях.

Санчо Панса є своєрідним доповненням Дон Кіхота.
По – перше, він представник народу. По-друге, він їде за Дон Кіхотом не заради високої мети. У нього є родина, і якщо він не отримає від свого пана обіцяний острів, то, принаймні, заробить грошей. Він реально дивиться на речі, розуміє

дивакуватість свого господаря і підігрує йому, але Санчо – селянин, його повсякчас тягне до землі, до рідні.
Наприкінці твору герої різняться і думками, і поведінкою. Але протягом усього твору ми не перестаємо дивуватись великому гуманізму двох героїв і гуманістові – письменнику, який їх створив.
Можна навести ще кілька прикладів «вічних» образів: Фауст, Мефістофель, Отелло,Гамлет, Ромео і Джульєтта –

Всі вони розкривають вічні людські почуття й прагнення. І кожен читач вчиться на цих образах розуміти не тільки минуле, а й сучасне.